

~~22448~~

НА ВІЧНУ ПАМ'ЯТЬ ГЕРОАМ

25.08
УСС

Ор
Харківська обл.
№16(16) - 1941

ДЛЯ

ДИА 19. ЧЕРЕНА 1921.

W5(2-yu)5-62438

документ Р

ВНЕШНЕЕ СЕВЕРНОЕ

МАРШ

ОБЩЕЕ СВЕДЕНИЕ
ОБЩЕЕ СВЕДЕНИЕ
ОБЩЕЕ СВЕДЕНИЕ

ОБЩЕЕ СВЕДЕНИЕ
ОБЩЕЕ СВЕДЕНИЕ
ОБЩЕЕ СВЕДЕНИЕ

ОБЩЕЕ СВЕДЕНИЕ
ОБЩЕЕ СВЕДЕНИЕ
ОБЩЕЕ СВЕДЕНИЕ

ОБЩЕЕ СВЕДЕНИЕ
ОБЩЕЕ СВЕДЕНИЕ
ОБЩЕЕ СВЕДЕНИЕ

ОБЩЕЕ СВЕДЕНИЕ
ОБЩЕЕ СВЕДЕНИЕ
ОБЩЕЕ СВЕДЕНИЕ

ОБЩЕЕ СВЕДЕНИЕ
ОБЩЕЕ СВЕДЕНИЕ
ОБЩЕЕ СВЕДЕНИЕ

ОБЩЕЕ СВЕДЕНИЕ

19. червня 1921.

Понад полями, буря проходить,
Спіть тихо.
Понад селами — ще гірше лихо,
Тихо...

Над нашим краєм, нависли хмари,
Як мари.
— Що буде? — питають люди.
Якось то буде...
І тихо.

Не сон а трави позаростали,
Спіть тихо...
Голови склали життя віддали за волю.
А в полі вітер буйний гуляє
Филюють трави, як чорне море —
І горе...

Діти — чого в негоду ви вийшли діти —
Щоб рвати квіти?
То квіти з крови!

Щоб добре знали!
На те зростали,
Щоб лихо —
Тихо!...

Леєко Лепкий.

Остан Коберський.

Перші могили.

Вечеріє...

Осінній вітер злегка колише пожовклими травами.

Гасне день, сонце цілує лагідно вершки Карпат.

Сном повіяло довкола...

Скісним промінням, шле сонце світови своє: Прощай!...

Здрігнулись гори, зашумів ліс гомоном тисячних голосів...

І сонце здивоване, здається спинилося на мить...

— Що таке? Що сталося?

Вівчар на верху пристав, приглядається на шлях, закривши від сонця очі рукою.

— Що сталося?

Чути могутий голос — голос соток здорових людських грудей.

„Гей у лузі червона калина“...

Лунає пісня, могуча, бадьора, молода.

Ідуть стрільці...

Чвірка за чвіркою, лава за лавою, плече об плече.

Лиця їх молоді, осяяні щастям, омаяні радістю.

Тверда рішучість: Вкраїні добути волю!

Зраділо сонце, облило шлях, ясным промінням. Ідуть сини скривавленого народу, на стрічу Волі.

— „А ми нашу славу Україну, гей, гей розвеселимо“ — несеться пісня.

Кріс в руках, в серцях віра в перемогу — за Україну - вперед!

Гук, тріскіт, рев.

— Задрожали гори, застогнали бори — пропав відвічний їх спокій.

Клекіт гармат, рохкіт крісів, тріскіт прапнелів йде верхами, ярами далі і далі і з глухим стоном, губиться десь далеко.

Ліс шумить грізно, сонце вкрите хмарами...

Рвуться прапнелі, друкать землю гранати...

„Сотня в розстрілю!“

Вперед, без впини! Вперед за волю! Вперед!

Біжать, падають, зриваються, знов біжать.

Спинились.

„Стріляй!“

Кров грає в жилах, очі горять. Одна думка — вперед! До перемоги!

Це від віків їх перший бій. Він мусить принести Волю!

Гасне день. Стихає бій.

Замовкли гармати, час до часу відривний стріл кріса.

Дрожить тихенько поранена земля.

— Санітар! санітар! — ледви чутний стон раненого.

— Води! води! — шепчуть вяло, спалені уста, стрільць.

Невжеж то смерть?...

Розпука, — смертельний жах...

Забагрена кровю пожовкла трава, наній як на килимі розкинуті вбиті...

Останнім судорогом сціплена рука держить ще кріс.

Лиця спокійні, очі відкриті глядять кудись в неухватну далечінь.

Сплять, чи мріють?

Зірка вийшла на небо, замерехтіла сумно-радісно.

Кликнула другу третю, десяту... Ціле небо вкрили — ясним, лагідним блеском, порвали нічну темряву.

Дивляться, мерехтять і шепчуть:

"Слава, слава, Вам Борці! Ви послали трупом своїм, новий шлях: До сонця щастя і Волі!

Високо глядять Карпати, шпилями з хмарами обіймаються...

А там у горі, на верхівях, запалі могили — одна, друга, третя.

Сумні, забуті...

Лиш квітки дрібонькі, вінком їх сповивають, — сонце що ранку витає і шле привіт гробам молодих орлів.

Роман Бурчинський.

Святі гроби.

„Dulce et decorum est pro patria mori!“

Могучий і сильний наказ!

Як зір на небі, як піску на морі

Оттих могил за нас, для нас.

І говірливий ліс і пишноцвітний луг,

І поле розлоге прийняли до себе

У час Великої Потреби

Великого народа слуг.

По всьому краю не має дому,

Деб сльози не гостили:

І муж і милий, батько, син і брат

Лягли від тифу, кісів і гармат,

Лягли в могили,

А не скорились злому.

Ні жінка, ні дівчина, ні сироти, ні мати,
 Ні сестриця-жалібниця
 Не знають, як оттих могил шукати,
 Де їх рідним воля сниться.
 Бо поруч них поляг і ворог лютий,
 Що йшов розкуті руки кути.

На гробах червоні маки,
 На гробах колюче терня:
 Сердешная любов!
 Ісусове терпіння!
 Ідїть!! Вінчайте! То ознаки,
 Що там лежить здорове зерня
 На многі покоління.

Стрункі жита, розкішні пшениці
 Схиляють чола перед нами,
 Як той народ у церковці
 Перед іконами святими.

Волошечки гулубії
 Глядять на них весняною порою.
 Заплакані хрустальною росою,
 Як сині очі любові.

А замість матінки — плакучая верба
 До гробу припадає і голосить
 І срібні сльози на могилу росить
 — Самітна верба.

І місяць їх сріблить і сонце золотить.
 Отті запалії могили!
 Від моря вітер надлетить,
 Йому на зустріч трави: „Цить,
 — Святі могили!!“
 — І вітер замовчить ...

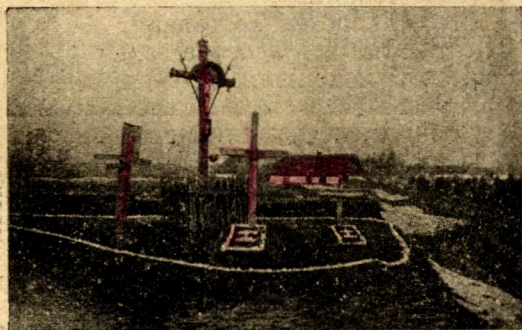
Поміж гробами коні ходять
 А пастухи вирізують з верби
 Дудки собі. І з дива не виходять:
 Чому дудки не плачуть, не заводять,
 А мов зовуть до боротьби?

І дивні дива люде кажуть,
 Що як на землю пітьми ляжуть
 То глухо голоси гудуть:
 „А що?! Чи вже?“ — а другі: „Ні ще!!“
 — Стогін чуť.

А тимчасом у ріднім краю,
 Чим раз то більше, осідають святі гроби
 І ждуть щасливої доби,
 Як раю.

Бо нищать їх завзяті вороги:
Невдяка, байдужність і темні плуги.

Не даймож їм запастися в землю
А воздвигнім і прикрасім на ново!
Поставмо на гробах:
І довголітню крицю
І довговічний камінь
І Безсмертне Слово!!!

Могили У. С. С. в Соколові.

Левко Ленкий.

Побоевище.

Два роки — як два дні тому. Ті самі незорані подільські розлоги.

Передімною біжить добре знаний шлях — радісних і важких переживань.

Пізнаю кожне місце — ростуть спогади.

Довкола пуста — мертвечина побоевища.

Там ліс — там стояли вони, — тут наші.

Клуби кільчастих дротів, рештки загороди. — Поле як степ. Десь філює клапот жита. Клоняться головки колосся, як товпа народу збігаються і розбігаються, розказують шепетом забуту казку.

Повіє тихий легіт і понесе ароматом пільного зілля. Синіють волошки, біліє румянок. Червоніють маки, як платки крові.

Нескінчено біжить подільський шлях.

Лани облоги, рови, окопи і дрти.

Сонливо гойдається бурян на могили

Мовчать поля, мовчать забуті стрілецькі гроби. — Багато тих гробів, а ще більше тих мрій, що в них поховано, тих молодечих поривів і любови до своїх рідних.

Над шляхом, лежить повалений стрілецький хрест, заткнутий рукою вірного товариша. На ньому напись: „Поляг з любови до народу“.

Та народ проходить і... ніхто не піднесе його...

Вертали з ярмарку. Кум з кумом згадували добрі часи; як було тано, як рубали ліс і як дуже гуділи тоді гармати... а наші сім раз йшли на пробій...

— Ой, впало народу.

— Аякжеж. впало, — гробів, як кертичини.

— От дивіться, лежить хрест і нема кому піднести.

— Аж гріх — все то чоловік, не товарина...

— Кажіть... Певно, що гріх...

І пішли даліше.

Вертали з міста в мягкій повозці.

Самітна околиця навівала смутком, що зроджується в сентиментальних глибинах патріотичної душі інтелігента.

— Бідняга — навіть хрестика немає кому поставити —

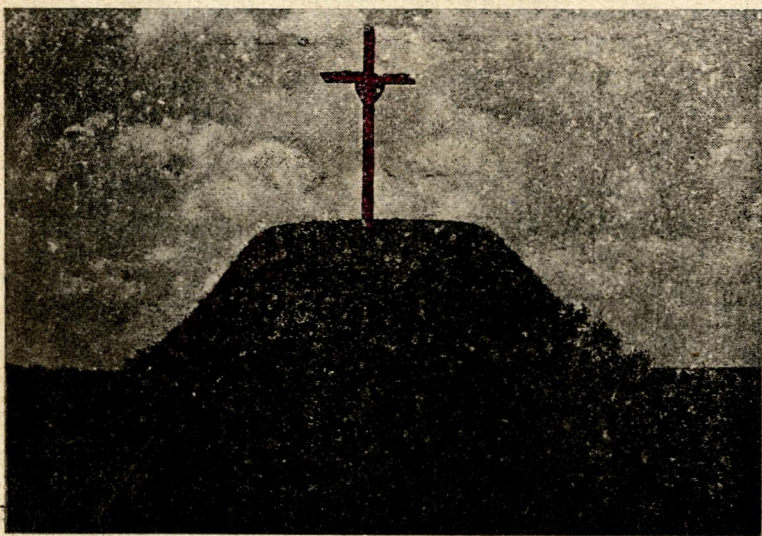
— Корова зломила...

— Мабуť корова...

— Якось соромно, що так тії гроби...

— Їх здалося... Конче...

І поїхали.

Могила У. С. С. в Семивівцях.

1919—1920.

Їдуть, їдуть

І сонце цілує їх і очі цілують їх
Невинні діточі і тії дівочі,

Що в душу відаються,

Горячі палкі...

І молодість і усміхи і любові і зітхання
І коні-ворони грають, і співають і вулиця гуде,
Гей! військо йде!

Благослови Вас, Боже! Повертайте!..
Мами плачуть, жінки плачуть,
А дівочі сльози — за них то смерть!
Немає стриму нам!
Вперед, вперед!

Батьки підносять в гору тверді руки.
Досить терпінь і досить муки!
Най Бог провадить Вас в щасливий час, в дорогу!

І брязк шабелі і коні грають і вулиця гуде
Гей! військо їде,
Військо йде!

— — — — —

Вертали. В лахміттях скриті рани і біль в душі.
За труди, своїми забуті.
Не чути співів — радощів не чути.
І вулиця не та сама.
Сон — чи мара?

Леско Лепкий.

Остан Луцький.

На могилах героїв.

Рідне військо йде — галицька волость цвіте!

Буйний вітер зелених верхів Чорногори та горді шуми гу-
цульських рік і потоків, яблінкове квіття покутських садів,
золотий пшеничний лан Поділля, лискавиці бойківських хмар
і громи лемківського неба — усе в душі народу!

Нарешті не мрія і слово — а чин!

Одностайним смілом ділом ідем на зустріч волі.

За правду стать, за правду згинуть!

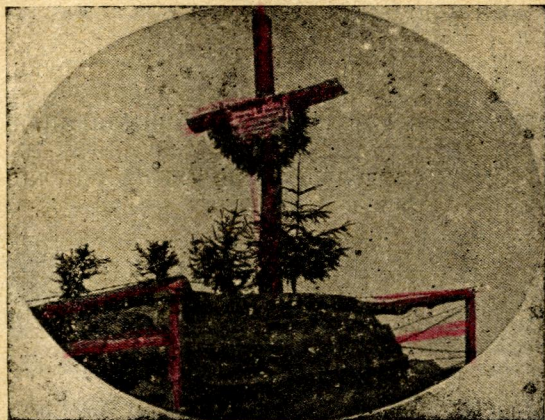
Рідне військо йде — галицька волость цвіте!

За правду! Без огляду на це, чи зараз вийде з цього діла
воля й сила, чи останеться покищо тільки могила.

Нам, не треба доконче ні слави успіху, ані цілунку без-
смерття. Не треба нам доконче — суддів доброї долі, що зараз
нагороджують добро. Не в успіху — уся наша слава, а в ділі;
Ми знали, що воля прийде аж по наших кістках, а тому нам
вистарчають не судді, а свідки наших діл, хочби цим свідком
були тільки — наші могили.

Вони говорять голосно та виразно про вічний обов'язок: За правду статъ, за правду згинуть. Вони живий і вічний заклик до лицарської посвяти за громаду, нарід, за державу. Вони вічна пригадка відповідальности кожного за кожную хвилю наших днів.

І коли нарід чує і розуміє цю мову могил, що покищо єдині остались на шляху, то він дійде до мети.

Могила хор. У. С. С. Яремкевича, Семиківці.

Василь Щурат.

Спочиньте, браття!

Спочиньте, браття! Ви втомлені в бою.
На Вас не жде вже синьожовтий стяг.
Наш біль, що сів на ваших могилах,
Не збудить Вас, хоч виллється мольбою.

Спочиньте братя! Ви жадні спокою.
Вже Ваша зброя в наших руках.
Позвольте нам вперед нести той страх,
Який заклятий вами в Вашу зброю.

Колись той світ, що нам бажав заглади,
Як пил із чобота долів упаде.
Тоді всміхнеться нам побідний день,

Тоді й на Вашу честь озвуться гимни
І наше одушевлення нестримне
Озветься ще із внукових пісень.

Для тих, що встануть...

Живий живе гадає. Знайшовшись серед могил, він із них добуває сили до нового діла; з могил добуває собі завзяття. А поховано сьогодні в наших могилах і сили й завзяття багато. Нуж їх добувати!... Воно й приличніше буде, ніж оплакувати покійних, як що справді наше спочування шире. Бо сльоза — вплив щирого спочування. А хибаж можна спочувати щиро поляглим у бою, не вшановавши ідеї, за яку вони полягли? Можна-ж оплакувати оборонців рідної землі, не рішившись зайняти їх бойові позиції?...

Кровію свого серця позначили свої бойові позиції наші брати, наші батьки й сини на тисячних пунктах нашої землі, — кождий там, де поляг. Ті пункти, ті шматки землі здобуті ними на вічну власність, кровію серця заплачені. Нехай же вони будуть вічно святі для нас! Нехай вони будуть спадщиною після поляглих — для тих, що встануть!

Спадщину, повірену нам, ми обов'язані зберегти. Висипаймож на святих місцях нашої землі, над кістками лицарів могили! Зв'язуймо з ними все, що вміємо оповісти про спочивших під ними; все, що знаємо про їх світлу душу, їх святу боротьбу і лицарську смерть. Сповиймо легендою кождісеньку могилу лицаря, як чудотворну ікону. Створім тисячі легенд героїзму, створім тисячі чудотворних місць героїзму, до яких би рік-річно пилили тисячі народа, тисячі процесій, як до Почаєва, Зарваниці, Гошева ходять на очищення душі, на покріплення серця. Могили тих, що по шістьох століттях неволі стали до бою за волю, могили рабів хрещених власною кровію на лицарів свободи — гідні на правду назватись чудотворними місцями. Вбираймож їх що року свіжими цвітами й піснями. Ведім до них дітий — на молитву!

Розвиньмо культ поляглих для тих, що встануть!

Бо коли тисячі лицарських могил ясніти-ме на нашій землі, ніякий чужинець не спитає в нас, чия це земля або де наше свідоцтво власности. Дадуть йому відповідь наші діти...

І коли тисячі лицарських могил обляже в задушний день наш народ із святим бажанням волі, ніякий воріг не посміє приступити до нього з кайданами. Страшні йому будуть навіть діти.

І коли на тисячах лицарських могил захищаються з кожною новою весною цвіти наших піль і огородів, осяяні промінням лицарської легенди, злеліяні звуками героїчної пісні, ми не позавидуєм чудес краси сусідам. А перед їх заздрим оком краси нашої землі боронити муть навіть наші діти!...

Розвиньмож культ поляглих для тих, що встануть!... Не щадім труда, ні цвіту ні поезії!

Василь Щурат.

Юра Шкрумеляк.

Борцям.

Я бачив вас в годину відпочинку.
Як ви на мить складали свою зброю,
Згадали все давнє і мрією святою
Вбачали матір, жінку і дитинку.

Ви їх лишили там... Пращальне слово
Вчувався вам як струна золота.
А погляд їх... та ні, в вас груди тверда
Не їй ридать, ви лицарі на ново!

Ви знали, що на тій святій дорозі
Не смів вам у серце проникнути
Давнє життя; — ви стали на порозі
Нових змагань — новими й вам слід бути.

Ви стали всі, збуджені сурмачами;
Бадьорим рухом стерли піт з чола,
Ставали в ряд, а з груди піснь гучна
Ударила як філя берегами.

Юрій Тринчук.*)

Рік 1918.

Ми кидали усе: рідну стріху, загін.
Жінки, діти, батьків — без прашання, без слів
Під прапори спішили до бою.
Голос звав — ми пішли, а за нами плач, крик —
Повис шнур, — сотки жертв неграмотних людей,
Оргій пир, гнєн жир з неповинної крові...

Жаль збирав, як старців, що хилились у гріб,
Безчестила товпа, біла, плюла в лице,
Недолітки з борід срібний волос їм рвали...
В грудях стон: тисячі у вязниці пішли —
А вернулись сотки, — решта в гробі лягла —
У ночі без трумен, без хрестів поховали...

Лунав зойк, як град куль тіло рвав молоде.
Ширив смерть, сліпив зір, ломив кість, текла кров,
Гірш огню нас пекли окровавлені рани...

*) Впав в бою на вулицях Львова в листопаді 1918 р.

Рвав ся біль, як наш труп вкрив поля Бережан,
Ріки Сян, Дунайця, завершив верх Карпат,
Gabriel, Monte Sant, Col di Lana...

Німів біль дивлячись на гроби, на хрести,
На калік, на сиріт без батьків, без даху,
Чорний слід, попіл сел, на головні, руїни...
Чара горя до дна. . — Стійте! — воля прийшла!..
За збручем — над Дніпром — ясне сонце зійшло!..
Нам не жаль тих терпінь і тих жертв — це Тобі —
Тобі, Україно. —

Львів в лютім 1918 року.

Лисоня — Бережани.

М. Галуциньский.

Ясній і невянучій пам'яті моїх учеників!

У. С. С.

Боробцеви Михайлови
Гавришкевичеви Михайлови
Гурп'євичеви Грицеви
Дорошенкови Михайлови
Кисілеви Теодорови
Колодієви Михайлови
Матусякови Ярославови
Мидлякови Іванови
Скробачеви Іванови
Соколовському Юліянови.
Телішевському Миколі

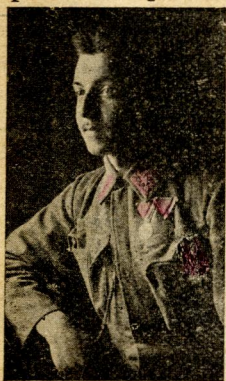
З інших військових частин:

Данкевичеви Остапови
Лабі Іванови

і всім тим, неназваним тут, котрі полягли від 1914 р. починаючи а їхні
імена не дійшли до мойого відома.

Пішли вони, як тільки стали творитись перші зав'язки
Українського Війська. Несмілі може ці зав'язки у своїй формі,
незначні числом, але глибокі думкою, далекосяглі мрією, сильні
великим ідеалом.

Коли згадую тут про них, то не тому, щоби одних величати, а другим, що знайшли такий сам кінець, вменшати їхні заслуги. Це говорить пієтизм учителя для учеників, котрих провадив цілу низку літ приглядаючися їхньому духовому розвитку, бачив їх біля себе, а потім може й на позір безучасно глядів, як ці квіти-молодь один за одним клали свої голови, як тяжка служба для ідеї проріджувала їх ряди, як глумлива доля забирала одну жертву за другою. Хочеться прямо написати, що забирала найгарніших, найідейніших, найбільше обов'язкових. Коли

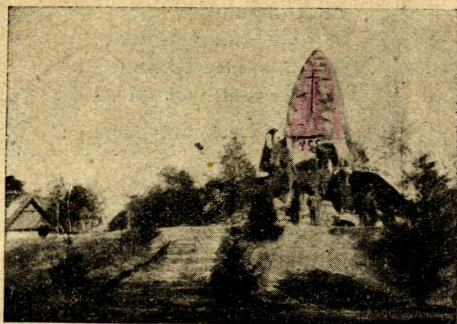

Хор. УСС. Соколовський, впав на Лисоні 2. VIII. 1916 р.

однак приходить перевести таку класифікацію так не знавш, котрому з них признати перше місце. А коли ще поглянеш на тих, що полишили ся в живих, що ще перебувають в таборах, що ще на великій Україні далі служать українській справі, що з піднятими на разі крилами як орли в клітці, сидять в тіснійшій батьківщині і ждуть на пору, коли треба буде зрватися до нового, певного сильного лету — так мусиш сказати: Всі вони, тих кілька соток молоді рогатинської гімназії, що пішли на перший зазив, всі вони однакові. Кождий з них дав усе від себе!

Память жертв за добуття волі українському народові не загине! Хоч їх могили розкинені в різних місцях нашої великої Вітчизни, хоч один з названих спочиває десь там на берегах сумовитої Волги, так вони самі — герої — це прісне тіло в нашім народнім організмі, що родитиме постійно творчі сили. Родитиме в дальшій визвольній боротьбі, родитиме й після неї, коли прийде заводити новий лад в обновленій Україні!

Память їх — родить і родитиме активний протест проти всякої неволі, проти служби в наймах. Память їх — остога для всяких заборчих інстинктів сусідських, що на українській території може бути тільки Україна і ніщо більше!

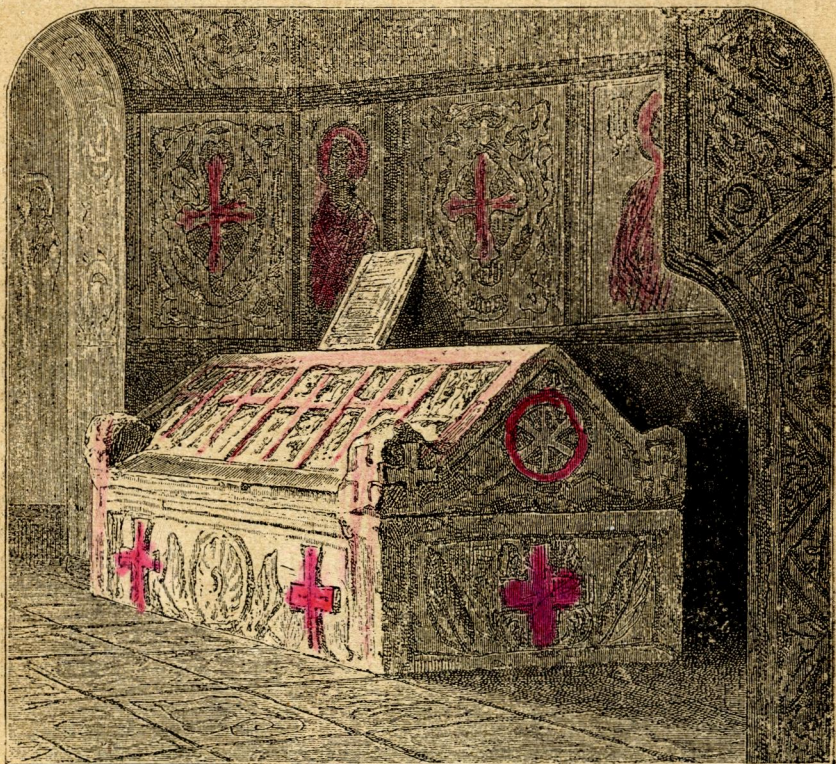
Памятник УСС. в Пісочній.

Др. Іван Крип'якевич.

Княжі могили в Галичині.

У свято поминок заслужених покійників не повинні ми забути й про пам'ять перших володарів української держави, князів. Довголітня неволя, несвідомість народу і час, нищитель усього, не дали заховатись могилам зперед кількох століть; так і про місце вічного відпочинку галицьких князів маємо тільки непевні і недокладні вістки.

Основник першої галицької династії князь Ростислав, внук Ярослава Мудрого, спочив далеко від Галичини, на Кримі: умер 3 лютого 1067 р. отруєний в Корсуні і тамже похоронений у церкві Богородиці. „Він був муж відважний, хоробрий, зростом поставний, гарний лицем, милосерний для убогих“ записав літописець.

Домовина князя Ярослава Мудрого.

З трох його синів, Ростиславичів, Рюрик († 1094) і Володар († 1124) похоронені мабуть у Перемишлі, Василько, відомий з трагічного осліплення, умер мабуть у Теребовлі (1124).

Пізніше одинокою столицею став Галич і тут почали хоронити всіх князів. В Галичі несподіваною смертю 1153 р. умер Володимирко, безоглядний і рішучий володар, творець мо-

гутности Галичини. В Галичі дальше спочив славний Ярослав Осмомисл, оспіваний у „Слові о полку Ігора“: він умер 1 жовтвя 1187 р., другого дня похоронено його в катедрі Богородиці. Галич дав також місце спочинку могутньому Романови, основникови галицько-володимирськві держави: він поляг геройською смертю у бою з поляками під Завихостом над Сяном 19 червня 1205 р., його тіло перевезено до Галича і зложено в церкві Богородиці.

Дальші галицько-володимирські князі здебільша спочивають поза межами Галичини. Великий король Данило 1264 р. умер в Холмі і його тіло зложено у холмській катедрі (тепер вона переміненена безправно у полський костел!). Де лежить князь Лев, котрого іменем названий Львів, не знаємо напевно. Є переказ, що він похоронений у монастирі в Лаврові; в 1767 р. тамошній ігумен відкрив каплицю, де були гроби князів, — на одній домовині було імя Льва, — це відриття затаєно і срібло з домовини ужито на обновлення монастиря. Таке оповідання чув в 1830 рр. історик Денис Зубрицький від очевидців Василян. Інший василянський переказ каже, що Лев умер у спаськім монастирі. Син Льва, Юрій I умер 21 квітня 1308 р. — „за його управи земля тишилася спокоєм і славилася богатством“, записав літописець, — але не подав місця могили князя. Юрієві сини Андрій і Лев, „непоборимий щит від татар“, умерли коло 1323 р., в якому місяці — не знати. Останній галицько-володимирський князь Юрій II погиб 7 квітня 1340 р. у Володимирі, отровний боярами.

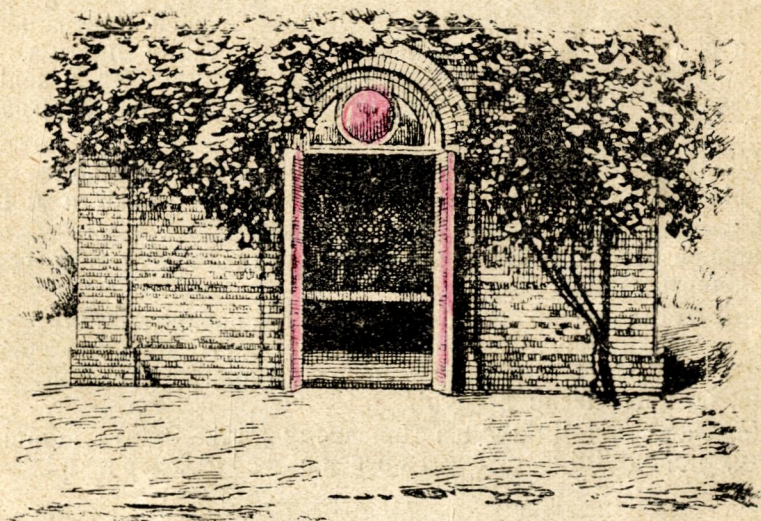
Зберемо разом все, що знаємо про княжі могили в Галичині. В Перемишлі спочивають мабуть Рюрик і Володар; в Тереховлі мабуть Василько. В Галичі, знаємо певно, похоронені Володимирко, Ярослав Осмомисл і Роман; про двох останніх записано докладно, що їх тіла зложені в катедрі св. Богородиці, — ця катедра, як доказано останніми дослідями д-ра Осипа Пеленського, це теперішній парохіяльна церква в Крилосі під Галичем: там був колись її оборонний замок за княжих часів, останки його величніх валів лишилися дотепер. Ці три міста, Перемишль, Тереховля і Галич, повинні звернути на себе особливу увагу тих, що хочуть обновити у нас традицію давньої державности. Зокремаж Галич, а радше Крилос, в котрому маємо певне місце княжих могил в тамошній церкві, повинен стати осередком нашої національної опіки.

Дмитро Вітовський
секретар військових справ

погиб підчас лету літаком з Берліна до Кам'янця в серпні
1919 р., похоронений в Берліні.

Гробниця Дм. Вітовського в Берліні.

Федько Черник.

З Якимчич в Комарянщині,
хорунжий У. С. С. пізніший
сотник С. С. — згинув під
Мотовилівкою біля Київa —
зимою 1918.

Імя Черник — відоме по всій Україні. В його честь називали пробовві частини, в його честь охрещували панцирки на пострах ворогові, на відвагу своїм.

Гарний з вигляду — ще гарніший з душі. Лицар, краса і гордість нашого війська. Як

молодий орел злетів з верхів і розторошив грудь свою об скалу. І як те горде піря, посипалась його слава: Черник! Черник!

Оспівали воєнні піснярі піснями, стрільці казками: про хорунжого Черника, що його кулі не беруться, що в його руках скоростріл діставав чортівську міць — клав гори трупів, хоч не ставало куль. І творилися довкола його легенди.

В тихі вечері, в любій задумі співали і мріяли про казочного лицаря. Мріяли стрільці в окопах, мріяли в затишку дівчата....

Треба бути вояком — треба чути в своїй душі ту погорду смерті, радість життя, ширину, простір, розмах, красу і силу.

Одна хвилина щастя!...

Слава і честь — Воля або смерть!

Так — Черник був вояк і лицар! Бережани, Лисоня, Дикі Лани, широка слава Усусусів — це Черник. А часи Центральної Ради, а боротьба на вулицях Київa, а повстання проти гетьмана, де горстка Есесів кинулася в очайдушний бій з залізними полками Німців, з гвардією сердюків, з навалом білогвардійців?

Побідили. Бо йшли з вірою, бо йшли з Черником...

І пішла пословиця: Не булоб Черника — не бути й Петлюрі!

Впав в бою під Мотовилівкою, прошитий кулею в саму грудь. Смерть гідна героя.

Хто бачив похорони Черника — не побачить таких ані царських, ані княжих. Товпи народа, тисячі війська і грізні побідні полки С. С., що йшли перед домовиною — самі, без отамана, бо його несли в труні.

Поховали над Дніпром в Царському Саді. Звідти ширшає його дух понад Дніпром, а слава по всій Україні.

От. Д-р Ярослав Воевідка.

Командант І. Гарматного
Полка У. С. С. Вбитий боль-
шевицьким комісаром 10 марта
1920 р. в Підданці біля стації
Попелюхи, повіта балтського
на Великій Україні.

Взір невичерпаної енергії, примір незломного характеру, чесноти і завзяття. Це безперечно найбільша індивідуальність серед вищих старшин У. Г. А. Його примір очайдушної відваги, відречення самого себе і своєї рідні для добра справи, — гідні до наслідування всього нашого старшинства. Не було бою, де не рішали побіди його гармати. В критичній хвилі, бачив кожний піхотинець, кожний кавалерист нашої бригади одну надію — Воевідка!

І гнав на спіненому коні попереду — рвалася під копитами земля, дерли рови гарматні кола, серед хуртовини шаліло пекло.

На бік, на бік!

Падуть люде, падуть коні, блискають вогнем гарматні пащі. Рвуться знаряди, клекотять громи...

Тісно затиснена шапка на голові — орлиний зір вплялений в далечінь.

Стоїть неповорнуто серед граду куль — кермує вогнем. Вибухи, блиски розривів — мішається земля з кровю, падуть скошені ворожі лави.

Небо зайшло кєрвавими димами. Затемніли поля.

Втихає клекіт.

Наступ спинений.

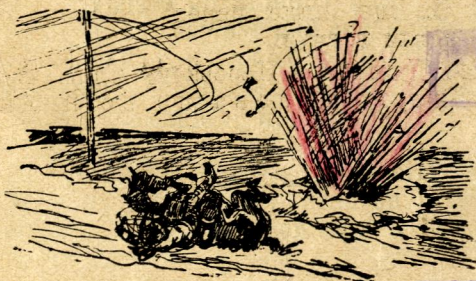
Гей, то не піхота, ані кавалерія,
А то наша славна — артилерія...

Та не погіб вояцькою смертю на полі бою, а вбив його в цілі рабунку большевицький комісар. Забрав в його улюбленого коня і 150 карбованців... Стільки надбав чесний отаман!

Яке дивне призначіння — смерть героя, якого не бралися кулі, який стільки разів заглядав смерті в очі, від славних карпатських боїв поза Бережани і широкі степи України.

Селяне Придніпрянського Поділля гідно вшанували пам'ять галицького отамана. Поховали його у могилі, а гріб завітчали червоною калиною.

Стрільці XI. бригади зловили комісаря і пімстили смерть — пірвавши його на шматки...

Полковник Альфред Шаманек.

Начальник штабу У. Г. А.
Згинув трагічною смертю в
літі 1920 р. Похований в По-
рогах над Дністром в сороць-
кому повіті, на Бесарабії.

Полковник Гал. Армії Альфред Шаманек, оден з найздіб-
нійших старшин генеральної булави австро-угорської армії. Як
чужинець, віддав всі свої сили, всю свою енергію нашій справі.

День і ніч, зігнутий над столом працював з напруженням
останніх нервів. День і ніч при телефоні. Був душею армії —
заохотою в днях перемоги, потіхом в хвилях невдачі. А коли ки-
пів рішучий бій „бути чи небути...“ появлявся він.

Серед граду куль, стоячи в автомобілі, підносив в гору
шапку з окликом: „Слава Галицькій Армії! Вперед Українці!“
— поривав за собою полки.

Такого бачили його стрільці, такого бачили і старшини,
і такий останеться в нашій пам'яті, на віки вічні...

Л. Л — кий.

Левко Лепкий.

Тим, що остали на степах України...

Ви йшли
Керувались в боях,
Мережали надії
Гремів пісня по ланах
На бік недоля, смерть і жах!
Великі були мрії!...

Ви йшли, керувались в боях,
А все для — України
Гроби чорніли по степах
І нісся сум і нісся жах,
І з вас остали тіні...

І не вертали у вінах
Лаврових, як герої,
Не маяли хустки в вінах,
І не витали по хатах
За труди і за бої.

А як скитальці, як ті пси
Вертали на останку,
Важкі зайшли на вас часи,
Зарання нашої весни,
І так вже до останку...

І хоч до віку поклялись
Тверді ламати скали,
Надії, мрії завели,
Конали гинули гнили
А трупів — пси зїдали...

Пластуні з вінцем від Гал. Армії на могилі Івана Франка.

Свято перенесення поляглих Героїв

у Винниках, дня 23. квітня 1921. р.

Тонула в свіжій, весняній зелені площа свободи. Розкішні дерева отінювали сочистим листям вибуялі трави. Ясний день, навіяний смутком і повагою святочної хвилі. Сьогодні переносини тлінних останків, пятнайцятьох незнаних героїв, що впали на львівському боввищі.

Стоять завітчані вози. На возах умазні смеречиною і квітами чорні домовини тих, що одні з перших віддали життя на

вівтарі Вітчизни. Вони незнані з імен, та не забуті нашим серцем. Перед возами поставлено престол. Правиться похоронний обряд — довкола народ. Зійшлися Винничане та з подальших і доокочлих сіл Львова, старі молоді і діти, зійшлися всі, в кого бється шире українське серце.

Прогомоніло сумне „Вічна пам'ять, і похід рушив,

Попереду церковне брацтво, шкільна молодь, дівочий Пласт, хлоп'ячий Пласт з прапором, вінці, хор „Бояна“ і Бандуриста“, духовенство і п'ятнайцять возів з домовинами. Почетну сторожу держать молоденькі Пластуни. За домовинами ступає отаман 4. Золочівської бригади, делегації, представники партій, товариств і непроглядні товпи народу. Несеться сумний, церковний спів. Чути стрілецькі, пісні і похоронні. Похід сунеться повагою, вулицями Дорошенка, Шевченка, Шашкевича на цвинтар серед задумчивого старого ліса.

Тут їм спочати.

Товариші збрुї зносять з возів домовини до братньої могили. Падуть грудки землі, — гріб встелюється вінками. Знова сумний, похоронний напів, знова сумне „Вічна пам'ять“ і лебедина пісня Усусусів „Видиш брате мій“.

З товпи виринає голова золоустого о. пралата: „Проповіді не буде, бо не вільно! За душу Героїв відмовмо разом молитву“...

„Отче наш“... понеслось з наболілих грудей. Отче наш — застогнали ліси. Отче наш — зашелестіли жита на скервлених нивах. За сповнення Великого Діла — за тих, що поклали голови — Отче наш... І довго клячала товпа, і довго шептали дріжачі уста. Нараз могутні звуки гимну: „Душу, тіло ми положим“.

Положимо, як і Вони поклали!

Свято кінчилося та народ не розходився, наче жалів покидати дорогі могили. Прощайте Товариші! Прощайте, Вірли України! Най рідня матір-земля буде Вам пером!

Ще раз глянули очі і прошептали уста:

„Спіть, хлопці, спіть
Про долю-волю тихо спіть
Про долю волю вітчизни,
Чи можуть бути кращі сні?“...

М. Г.

а 60
(1986)

5746

~~22448~~

НА ВІЧНУ ПАМЯТЬ ГЕРОАМ

ПРАВЕДИЙ КОМІТЕТ ОХОРОНИ ВОЄННИХ МОГИЛ У ЛЬВОВІ.

25-мг
усе

Хан Либ. 081.
16(16) - 1941

ЛЬВІВ
ДНД 19. ЧЕРЕНА 1921.